

วรรณคดีและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้สำรวจงานวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติในการรับประทานอาหาร และภาวะโภชนาการทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

การวิจัยภายในประเทศ

ยง ชุติมา (2482:15-28) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "คุณค่าอาหารและภาวะโภชนาการของคนไทย" โดยเปรียบเทียบภาวะโภชนาการของเด็กวัยเรียน ในภาคต่างๆของประเทศด้วยวิธีชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงของเด็กไทยในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดต่างๆของประเทศแล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย ผลการศึกษาพบว่า เด็กชายมีทั้งน้ำหนักและส่วนสูงมากกว่าเด็กหญิง ยกเว้นช่วงอายุ 9 ปี ส่วนสูงของเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย และอายุ 13 ปี น้ำหนักของเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย

ระเบียบ วาจานนท์ (2499-2500:22-29) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "น้ำหนักส่วนสูงและอาหารของเด็กนักเรียน" โดยศึกษาจากนักเรียนโรงเรียนต่างๆ ในจังหวัดพระนครซึ่งประกอบด้วยนักเรียนหญิง 1,587 คน นักเรียนชาย 255 คน รวม 1,842 คน ในเรื่องครรชนภาวะโภชนาการที่สำรวจโดยการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงของเด็กไทยพบว่า น้ำหนักและส่วนสูงของเด็กไทยเพิ่มขึ้นกว่าสถิติเดิม

พิชรา กาญจนารัตน์ (2503:52) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจน้ำหนักส่วนสูงและชนิดของโรคที่เป็นแก่เด็ก ชั้นประถมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดพระนคร" โดยชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงของนักเรียนชาย 3,028 คน หญิง 3,487 คน รวม 6,515 คน ที่มีอายุ 5-14 ปี จาก 16 โรงเรียน ด้วยเครื่องมือชุดเดียวกันตลอด ผลการวิจัยพบว่า น้ำหนักและส่วนสูงโดยเฉลี่ยของเด็กชาย และเด็กหญิงในโรงเรียนประถมศึกษาตอนต้น อายุ 5-14 ปี ในจังหวัดพระนครมีความใกล้เคียงกัน

สำเร็จ วรรณสถิตย์ (2504:48) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "สำรวจ น้ำหนักส่วนสูงและชนิดของโรคที่เป็นแก่เด็กวัยประถมศึกษาตอนปลายในจังหวัด พระนคร" โดยชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงของนักเรียนชาย ผลการวิจัยพบว่า ในระดับอายุ 9-14 ปีเด็กหญิงมีน้ำหนักมากกว่าเด็กชาย ระดับอายุ 10-13 ปี เด็กหญิงมีส่วนสูงต่ำกว่าเด็กชาย ระดับอายุ 14 - 16 ปีเด็กชายมีน้ำหนักและ ส่วนสูงมากกว่าเด็กหญิงในวัยเดียวกัน

อมรา จันทราภานนท์และคณะ (2512:415-532) ได้ทำการศึกษา เรื่อง "การสำรวจภาวะโภชนาการของนักเรียน" ในห้องที่บางเขน ประชากร ที่ศึกษาเป็นนักเรียนชาย 650 คน หญิง 574 คน รวม 1,224 คน ซึ่งมีอายุ 6-17 ปี โดยใช้เครื่องชั่งน้ำหนัก เครื่องวัดส่วนสูงและเครื่องวัดความหนา ไขมันใต้ผิวหนังบริเวณไตรเซพ(Triceps skin-fold) ชุกเดียวกันตลอด ผล บร่ากว่า ภาวะโภชนาการของเด็กในห้องที่บางเขนดีกว่าเด็กในห้องที่อื่น

บุรณะ ชาลิตธำรง และ ราวดี วัฒนภานนท์(2521 : 19) ได้ศึกษา เรื่อง "น้ำหนักและส่วนสูงของเด็กวัยเรียนจาก 60 โรงเรียนในกรุงเทพมหานคร" โดยชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงเด็กชาย 35,871คน เด็กหญิง 36,880 คน รวม 72,751คนแล้วนำมาคำนวณหาค่าเบอร์เซนคิโลล์ในระดับต่าง ๆ ผล การศึกษาพบว่าเด็กหญิงสูงกว่าเด็กชายจนอายุประมาณ 13ปี 9เดือน หลังจากนั้นเด็กชายสูงกว่าเด็กหญิง และพบว่าเด็กหญิงจะหนักกว่าเด็กชายจนอายุ 14ปี 8 เดือน หลังจากนั้นเด็กชายจะเริ่มหนักกว่าเด็กหญิง

คุณฉวี สุทธิปรีชาศรีและคณะ(2524) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ภาวะ โภชนาการของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6" ในโรงเรียนสาธิต โรงเรียน เทศบาลและโรงเรียนราษฎร์ รวม 597 ราย โดยใช้แบบฟอร์มในการสัมภาษณ์ ทั้งครูผู้ปกครองและนักเรียน พร้อมทั้งชั่งน้ำหนักและส่วนสูงของนักเรียนทุกคนด้วย เครื่องมือชุกเดียวกันตลอด ผลการศึกษาพบว่าทุกโรงเรียนมีปัญหาโภชนาการทั้งนั้น ในจำนวนนี้โรงเรียนเทศบาลมีปัญหามากเป็นอันดับ 1 โรงเรียนราษฎร์เป็นอันดับ 2 ปัญหาที่สำคัญคือนักเรียนรับประทานอาหารเช้าไม่ครบ 5 หมู่ในแต่ละวันถึงร้อยละ 51.9 สำหรับผู้ปกครองนั้น พบว่ายังขาดความรู้เกี่ยวกับโภชนาการอีกมาก

สุชาติ มิ้มช (2525:76-78) ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาภาวะโภชนาการของสมาชิกวุฒิกษัตริย์ในโรงเรียนของจังหวัดนครราชสีมา" เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกวุฒิกษัตริย์และผู้ปกครอง ความรู้ทางด้านโภชนาการของสมาชิกวุฒิกษัตริย์ทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ ภาวะโภชนาการของสมาชิกวุฒิกษัตริย์รวมทั้งปัญหาด้านโภชนาการของสมาชิกวุฒิกษัตริย์ด้วย โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นพร้อมทั้งชั่งน้ำหนัก วัด ส่วนสูงและตรวจร่างกายสมาชิกวุฒิกษัตริย์จำนวน 140 คน ผลการวิจัยพบว่า ภาวะโภชนาการของสมาชิกวุฒิกษัตริย์ในอำเภอโนนสูงค้ำยกว่าอำเภอปากช่อง โดยน้ำหนักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัญหาด้านโภชนาการที่พบคือ ขาดการบริโภคอาหารหมู่ 4 (ผลไม้ต่าง ๆ)

งานวิจัยในต่างประเทศ

เฮาค์ และคณะ (Hauck and Others 1952:55) ได้ทำการศึกษามานุษยวิทยาของคนไทย โดยสำรวจน้ำหนักและส่วนสูงของนักเรียนระดับประถมศึกษา (Growth in Height and Weight of Elementary School Children) พร้อมทั้งตรวจสุขภาพทางแพทย์และตรวจอาหารของบุคคลวัยต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กวัยเรียนและอาหารกลางวันของเด็กนักเรียนที่ตำบลบางชัน อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ เกี่ยวกับภาวะโภชนาการของเด็กวัยเรียนเขาได้พบว่า ค่าเฉลี่ยของส่วนสูงและน้ำหนักตัวของเด็กบางชันใกล้เคียงกับเด็กที่อยู่ในชนบทที่วัดโคกชี ซี ซี ซิมเมอร์แมน (C.C. Zimmerman) และพบว่าคนที่ได้รับการตรวจเกือบครึ่งหนึ่งมีอาการแสดงว่าขาดสารอาหาร โดยเฉพาะขาด วิตามินเอ บีหนึ่งและบีสอง

มาเจอรี (Majorie 1953:34-36) ได้ศึกษาเรื่อง "ผลของการบริการอาหารเสริมในโรงเรียนต่อการเรียนของเด็กนักเรียน" (School Feeding and Its Contribution to Child Nutrition) เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนของเด็กนักเรียน จำนวน 154 คนที่ได้รับการบริการอาหารกลางวันอย่างถูกต้องกับโภชนาการ กับนักเรียนจำนวน 161 คนที่ไม่ได้รับการบริการอาหารใด ๆ

โดยได้มีการบริการอาหารกลางวันที่ถูกหลักโภชนาการกับนักเรียนจำนวน 10 โรงเรียน และอีก 10 โรงเรียนไม่มีการบริการอาหารใดทั้งสิ้น แล้วให้นักเรียน ทั้ง 2 กลุ่ม ทำข้อสอบเปรียบเทียบกัน ผลปรากฏว่า นักเรียนในโรงเรียนที่มีการบริการอาหาร เสริมมีความก้าวหน้าทางด้านการเรียนเพิ่มขึ้นประมาณ ร้อยละ 14 ส่วนโรงเรียนที่ไม่มีการบริการอาหาร เสริมจะมีความก้าวหน้าทางการเรียนน้อยกว่าและมีจำนวนนักเรียนขาดเรียนมากกว่าด้วย

เคลิร์กส์(Klerks 1958:36-42) ได้สำรวจ "โรคทางแพทย์ของเด็กไทยในพระนครและชนบท" ซึ่งในจังหวัดพระนครเขาได้ศึกษาน้ำหนักและ ส่วนสูงของเด็กชายในโรงเรียนประถมศึกษา โดยสำรวจเฉพาะครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ทั้งนี้ถือเกณฑ์รายได้ของผู้ปกครองเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3,000บาทต่อเดือนพบว่าภาวะสุขภาพทั่ว ๆ ไปของเด็กที่มีอันจะกินในพระนครดีกว่าในชนบท

คริสตาคิสและคนอื่น ๆ (Christakis and others.1968:120) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ระบาควิทยาในการรับประทานอาหารของเด็กวัยเรียนในนิวยอร์ก จำนวน 642 คน"(A Nutritional Epidemiologies Investigation of 642 New York City Children) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับสารอาหารของนักเรียนดังกล่าว โดยทำการติดตามเก็บข้อมูลด้วยตนเองเป็นเวลานาน 20 ปี ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่มีฐานะเศรษฐกิจต่ำได้รับอาหารที่มีคุณภาพด้อยเป็นจำนวนถึงร้อยละ 71 และเด็กที่ได้รับอาหารดีเยี่ยม มีน้อยกว่าร้อยละ 7 ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาที่เมืองเบอร์คเลย์รัฐแคลิฟอร์เนียที่ว่า การได้รับสารอาหารจะลดลงตามสภาพเศรษฐกิจ เด็กผิวดำทั้งชายและหญิงได้รับสารอาหารต่ำกว่ากลุ่มอื่น ข้อมูลนี้เป็นหลักฐานยืนยันว่าเด็กวัยเรียนที่เสียเปรียบทางวัฒนธรรมมีการรับประทานอาหารที่มีคุณภาพด้อยกว่าในเด็กวัยเรียนกลุ่มอื่น

เพ็ญ (Paige 1972 : 392 - 395) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ผลการจัดบริการอาหารในโรงเรียนที่มีค่อนักเรียนที่มีประสิทธิภาพในการเรียนต่ำ"(The School Feeding Program :An Under Achiever) เพื่อหาผลจากการดำเนินการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียนชนิกเอ เป็นเวลา 1 ปี โดยศึกษา

เปรียบเทียบด้านน้ำหนัก ส่วนสูง ความเข้มข้นของเลือดของนักเรียน จำนวน 250 คน และสิ้นสุดปีการศึกษานั้นก็ได้มีการบันทึกข้อมูลข้างต้นอีกครั้งเพื่อนำมาเปรียบเทียบกัน ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างนักเรียนที่ได้รับบริการอาหารกลางวันจากทางโรงเรียนชนิดเดียวกับนักเรียนที่ไม่ได้รับบริการอาหารกลางวัน เมื่อเปรียบเทียบด้วยน้ำหนักและส่วนสูง หลังจากนำองค์ประกอบมาสัมพันธ์กันในด้านส่วนสูงกับระดับความเข้มข้นของเลือด น้ำหนักกับระดับความเข้มข้นของเลือด และส่วนสูงกับน้ำหนัก พบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างนักเรียนที่ได้รับบริการอาหารกลางวันกับนักเรียนที่ไม่ได้รับบริการอาหารกลางวัน

แอลลิน (Arlin, 1977:267) ได้อ้างถึงผลการวิจัยของเขาในหนังสือ "ศาสตร์ทางโภชนาการ" (The Science of Nutrition) ว่า ในสหรัฐอเมริกา ได้มีการสำรวจภาวะโภชนาการของเด็กจาก 10 รัฐ เมื่อปี 1969-1970 พบว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีรายได้น้อยกว่า ภาวะโภชนาการต่ำกว่าเด็กที่มีฐานะดี สาเหตุเนื่องจากขาดความเอาใจใส่จากผู้ปกครอง เด็กมีน้ำหนักที่มิฉะนั้น เศรษฐกิจก็จะมีส่วนสูงกว่าเด็กมีน้ำหนักที่มิฉะนั้น นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กก่อนวัยเรียนเป็นโรคโลหิตจาง ซึ่งส่วนมากพบในกลุ่มเด็กที่มีรายได้น้อย ผลจากการสำรวจครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมมีผลต่อภาวะโภชนาการของเด็กทั้งในวัยเรียนและก่อนวัยเรียน

เคล (Kale 1980:3808-A) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ความสัมพันธ์ของนโยบายโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนกับดัชนีภาวะโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนเขตการศึกษา 2 แห่งรัฐฟลอริดา" (The Relationship of local School Food Policies and Nutritional Indices of Students in Two Florida School Districts) เพื่อเปรียบเทียบภาวะโภชนาการของนักเรียนระหว่างโรงเรียนที่มีบริการอาหารของโรงเรียน ร่วมกับมีร้านค้ามาขาย และโรงเรียนที่อนุญาตให้นักเรียนออกไปรับประทานอาหารนอกโรงเรียน ระหว่างโรงเรียนชานเมืองและโรงเรียนชนบท พร้อมทั้งระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง โดยทำการศึกษามาจากโรงเรียนที่จัดบริการอาหารกลางวันให้กับนักเรียนทั้งหมด โรงเรียนที่มีบริการอาหารกลางวันร่วมกับมีร้านค้ามาขายด้วยและโรงเรียน

ที่อนุญาตให้นักเรียนออกไปรับประทานอาหารนอกโรงเรียน การเก็บข้อมูลเก็บจากนักเรียนอาสาสมัคร 363 คน ซึ่งอายุระหว่าง 12-16 ปี ในโรงเรียนชานเมืองและชนบท โดยควบคุมตัวอย่างให้มีสภาพทางฐานะ เศรษฐกิจ อายุและเชื้อชาติใกล้เคียงกัน ภาวะโภชนาการที่ต้องการศึกษาใช้เกณฑ์ที่เป็นข้อเสนอแนะของโครงการอาหารกลางวันของรัฐบาลกลาง และมีการตรวจวิเคราะห์ผลทางเคมีซีวะของวิตามินเอ วิตามินซีและเหล็กในเลือด ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างทางภาวะโภชนาการของนักเรียนชนบทกับโรงเรียนชานเมือง นักเรียนชายมีภาวะโภชนาการสูงกว่านักเรียนหญิง นอกจากนี้ยังพบว่าปริมาณของวิตามินเอ วิตามินซีและเหล็กที่ตรวจพบจากนักเรียนในโรงเรียนที่จัดอาหารกลางวันมีความแตกต่างจากนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่ได้จัดอาหารกลางวัน และนักเรียนที่รับประทานอาหารกลางวันที่โรงเรียนจัดมีความแตกต่างจากนักเรียนที่รับประทานอาหารกลางวันนอกโรงเรียน

อีวอน (Yvonne 1985:714-724) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "อิทธิพลของความยากจนที่เกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโตของเด็กทั้งผิวขาวและผิวดำในสหรัฐอเมริกาศึกษาในปี 1970 การสำรวจสุขภาพและภาวะโภชนาการทั่วประเทศ ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2" (Influences in Child Growth Associated with Poverty in the 1970 : an Examination of HANES I and HANES II Cross-sectional US National Surveys) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะโภชนาการกับภาวะทางเศรษฐกิจของเด็กผิวขาวและผิวดำอายุ 1 ถึง 17 ปี จำนวน 13,750 คน โดยใช้เครื่องชั่งน้ำหนัก เครื่องวัดส่วนสูง เครื่องวัดไขมันและแบบสอบถามภาวะเศรษฐกิจของครอบครัว พร้อมทั้งศึกษาปริมาณอาหารที่บริโภคไปเมื่อ 24 ชั่วโมงที่แล้ว ผลการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติในการรับประทานอาหารและภาวะโภชนาการพบว่า เด็กผิวขาวอายุ 12-17 ปีที่ไม่ยากจน บริโภคอาหารต่างกับเด็กยากจน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการตรวจวัดร่างกาย (Anthropometric) แสดงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ระหว่างเด็กยากจนและไม่ยากจน

สรุปการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติในการรับประทานอาหารและภาวะโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาในเรื่องนี้โดยเฉพาะ ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาการปฏิบัติในการรับประทานอาหารของเด็กวัยเรียนพบว่า ส่วนมากศึกษาโดยใช้แบบฟอร์มในการสัมภาษณ์ ประชากรที่ศึกษาประกอบด้วยทั้งเด็กวัยเรียน ครู และผู้ปกครอง ผลการศึกษาพบว่าเด็กวัยเรียนบริโภคอาหารไม่ครบห้าหมู่ เด็กที่ได้รับการบริการอาหารเสริมอย่างถูกต้องหลักโภชนาการมีความก้าวหน้าในการเรียนเพิ่มขึ้น และเด็กที่เสียเปรียบทางด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม รับประทานอาหารที่มีคุณภาพต่ำกว่าเด็กกลุ่มอื่น ซึ่งสรุปได้ว่าเด็กวัยเรียนยังมีการปฏิบัติในการรับประทานอาหารยังไม่น่าพอใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวแปรด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรม อาหารเสริมที่ถูกต้องหลักโภชนาการมีส่วนช่วยในการส่งเสริมความก้าวหน้าในการเรียนของเด็กวัยนี้

การศึกษาภาวะโภชนาการของเด็กวัยเรียนส่วนมากศึกษาโดยใช้เครื่องมือชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูง มีผู้วิจัยเพียงรายเดียวซึ่งเป็นแพทย์ได้ใช้เครื่องวัดความหนาของไขมันใต้ผิวหนังด้วย สรุปได้ว่าภาวะโภชนาการของเด็กวัยเรียนจะแตกต่างกันตามตัวแปรพื้นที่ ๖ ทำการศึกษา เพศ อายุ ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและบริการอาหารเสริมที่โรงเรียนจัดให้แก่เด็กเรียน

สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครนั้นยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติในการรับประทานอาหารและภาวะโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีโครงการอาหารกลางวัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาในเรื่องนี้เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการปรับปรุงโครงการอาหารกลางวันให้มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป